

Ba vấn đề văn bản học của *Đại Việt Sử ký toàn thư*

Ngô Thanh Nhân (*Đại học New York*) & Ngô Trung Việt (*Viện Công nghệ Thông tin*)
Hội nghị Quốc tế về chữ Nôm lần thứ hai
Tháng 6 năm 2006 tại Huế, Việt Nam

Tóm tắt

Số hoá nguyên văn *Đại Việt Sử ký toàn thư* (ĐVSKTT) ngày nay không còn là một vấn đề nữa: nhờ việc quốc tế hoá mã chữ Hán Nôm. Các văn bản lịch sử đều mô tả chuỗi các sự kiện theo thời gian và dưới tác động của các lực lượng/nhân vật lịch sử. Hơn nữa các văn bản lịch sử đều chịu dấu ấn của người viết ra văn bản đó, phản ánh góc nhìn vấn đề của thời đại đó.

Đối với văn bản lịch sử như ĐVSKTT, có 3 vấn đề văn bản cần đặt ra để giúp người sử dụng vượt qua các trở ngại truy cập: đó là vấn đề sự kiện, vấn đề ngày tháng, và vấn đề tên gọi cùng với các bản ký huý. Sự kiện cần được liệt kê và đặt mã duy nhất để dễ theo dõi, nhất là khi cần đồng bộ với các văn bản khác nhau. Ngày tháng cần được chuyển đổi từ hệ thống âm lịch Việt Nam sang hệ dương lịch và ngược lại. Tên gồm có địa danh, cây cỏ và tên họ nhân vật. Tên địa danh gồm tên địa danh hành chính (tên của các vì vua đặt ra và biên giới của chúng), tên địa phương và tên nguyên thủy. Tên người gồm có tên thật, tên hiệu, bút hiệu, chức tước, tên gọi trong gia đình, tên huý, v.v. Tên cây cỏ, v.v. gồm có tên Hán-Việt và tên thuần Việt. Khi tìm một tên, những tên khác nhau của cùng một người, sự kiện, sự vật... cùng hiện ra theo thời điểm xuất hiện của chúng. Và cuối cùng, vì hai lẽ trên, phải kèm theo các bảng ký huý và thời điểm chúng tác động vào văn bản.

Bài này giới thiệu sơ khởi ba quy trình Nôm Na trong công tác số hoá ĐVSKTT để tra cứu trên mạng. Quy trình này dựa trên những phát triển mới nhất của văn bản học, và có thể triển khai thành quy trình cơ sở cho các văn bản số hoá cho mọi loại ứng dụng trên mạng thông qua chuẩn văn bản XML (*eXtensible Markup Language*), mà ứng dụng đầu tiên là ngành thư viện và nghiên cứu văn bản.

Three-point proposal for promoting chữ Nôm in Vietnamese studies

Ngô Thanh Nhân (*New York University*) & Ngô Trung Việt (*Institute of Informatics*)
Asian American Studies: *Promote Nôm Studies in the U.S.*
San Francisco, April 2006

Abstract

Ideographic chữ Hán-Nôm was the national script in Vietnam from the Xth Century until the romanized chữ quốc ngữ replaced chữ Nôm as the national script in the 1920's. Because of wars chữ Nôm was almost totally forgotten, as its scholars were wasted, and its documents destroyed for almost a century. Vietnamese history seemed to begin at year zero in the 1920's. As time goes on, remedies become more and more unrealistic and costly.

This paper lays out a comprehensive proposal in three levels for reviving chữ Nôm in the Vietnamese education system. From research and interviews with teachers and professors in Vietnam, this paper lays out the rationales and a remedy to build up a national and international capacity to protect this world treasure.

1. We propose every mention in chữ quốc ngữ of a historical text originally written in chữ Hán-Nôm in elementary and high school be accompanied by appropriate Hán-Nôm sources. The students are not required to memorize them for tests, but are encouraged to familiarize themselves with the original Hán-Nôm texts as “illustrations”.
2. In the first two years of college, the students are required to take one 3-credit course in chữ Hán-Nôm—origin, composition, textual basics of chữ Hán-Nôm, and computer text editors using chữ Hán-Nôm. This prepares university level students to go into any field for further research.
3. In addition, students in social sciences, such as history, ethnology, arts, theater, literature, architects, linguistics, anthropology, archeology, etc., and a few natural sciences such as medicine, zoology, geography, geology, entomology, etc. must take at least 2 courses (6 credits) in chữ Hán-Nôm specific to their field of study, one course (3 credits) for using chữ Hán-Nôm in computers and Internet. Any bachelor, master or doctoral thesis requiring research in Vietnamese historical texts must make references to any original chữ Hán-Nôm sources.

The above three-steps proposal will provide a general appreciation of chữ Hán-Nôm in the public. They are helpful in the protection of chữ Hán-Nôm in libraries, archives, historical sites, documents and relics, but also of training teachers, professors, experts and scholars in chữ Hán-Nôm capable of conducting meaningful research in source documents. The second and third proposals can be combined and applied to students in the U.S. pursuing master and doctoral Vietnamese studies requiring access to chữ Hán-Nôm documents.

REFERENCE

- Nguyễn Đình Chú [Gs Khoa Ngữ văn, Đại học Sư phạm, Hà Nội]. 2005. Cần khẩn trương khôi phục việc dạy chữ Hán trong nhà trường phổ thông Việt Nam, *Tạp chí Hán Nôm*, 2(69, 2005): 3-10.
- Phạm Minh Hạc, *Giáo dục Việt Nam trước ngưỡng cửa thế kỷ XXI*, Hội nghị Quốc tế Việt Nam học. Hà Nội, 15-17/7/1998.
- Hội thảo 25 ngành Hán Nôm, *Những vấn đề về Hán Nôm học*, Tập I, do Nguyễn Minh Thuyết, Nguyễn Văn Thịnh, Phạm Văn Khoái, Nguyễn Kim Sơn, ban Biên Tập, Đại học Quốc gia Hà Nội, Trường Đa học Khoa học xã hội và nhân văn. Hà Nội. 2002.
- Nguyễn Khuê, *Vấn đề dạy và học Hán Nôm*, báo cáo đề dẫn Hội thảo Khoa học “Ngành đào tạo Hán Nôm—thực trạng và giải pháp”, Khoa Ngữ văn và Báo chí, Đại học Khoa học xã hội và nhân văn Tp Hồ Chí Minh, 10-1996.
- Nguyễn Khuê. 1999. *Những vấn đề cơ bản của chữ Nôm*. Khoa Ngữ văn và Báo chí, Đại học Khoa học xã hội và nhân văn Tp Hồ Chí Minh.
- Nguyễn Khuê. 1987. *Những vấn đề cơ bản của chữ Nôm: Năm học 1987-1988*. Khoa Ngữ văn, Đại học Tổng hợp Tp Hồ Chí Minh. Lưu hành nội bộ.
- Linh mục An-tôn Trần Văn Kiệt. 2004. *Giúp đọc Nôm và Hán Việt*. Hội Bảo tồn Di sản chữ Nôm và Nxb Đà Nẵng.
- Vũ Văn Kính. 1995. *Học chữ Nôm*. Nxb Đồng Nai.
- Ngô Thanh Nhân. *Tiếng và cấu tạo từ tiếng Việt* [The syllabeme and word formation in Vietnamese], luận án tiến sĩ, Đại học New York, 1984.
- Ngô Thanh Nhân. A review of dictionary indexing and lookup methods for ideographic scripts (<http://www.cs.nyu.edu/~nhan/vsic98.pdf>), *Hội nghị Việt học lần thứ nhất* tại Đại học Quốc gia Hà Nội, 7-1998.
- Ngô Thanh Nhân, Ngô Trung Việt và Nhóm Nôm Na. *Qui trình Nôm Na*, trình bày tại Hội thảo Hè 2002, Đại học Maine.
- Ngô Thanh Nhân. *Đơn vị chính tả và các đặc điểm của tiếng Việt: chữ quốc ngữ, hệ la-tinh, chữ Nôm, hệ biểu ý và Unicode/ISO IEC 10646*, Ủy ban Unicode/ISO 10646 Việt Nam. 2001.
- Lê Văn Quán. 1981. *Nghiên cứu về chữ Nôm*. Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
- Tân dân biên tập bộ. 1941. *Sách học chữ Nho, theo Tân quốc văn*. Nxb Tân dân. Hà Nội.
- Nguyễn Văn Tuấn. 2002. Hán Nôm vừa là phương tiện, vừa là đối tượng nghiên cứu, trong *Những vấn đề về Hán Nôm học*, Tập I. Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội. 2002. Tr. 123-130.
- Nguyễn Minh Tường [Gs Viện Sử học, Hà Nội]. 2005. Suy nghĩ về lợi ích của việc dạy chữ Hán cho lớp trẻ hiện nay, *Tạp chí Hán Nôm*, 3(70, 2005): 3-7.
- Vũ Quang Việt, “Giáo dục tư hay công nhìn từ góc độ lý thuyết kinh tế”, *Hội thảo Hè 2005* tại Đà Nẵng, <http://hoithao.viet-studies.org/Hoithao2005.htm>.
- Nguyễn Thín Xuân [Nhà giáo, Q. Thanh Xuân, Hà Nội]. 2005 Vấn đề đưa chữ Hán vào nhà trường phổ thông, *Tạp chí Hán Nôm*, 3(70, 2005): 8-10.